

ჯანდაცვის სისტემაში ინვესტიციების მართვა

რეზიუმე

თამარ დევიძე –
სტუ-ს ასისტ. პროფესორი
E-mail: tamari.devizde@mail.ru,

ეკონომიკის საბაზრო პირობებში ფუნქციონირებისათვის მეტად მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია საინვესტიციო ფონდების, სალიზინგო და სადაზღვევო კომპანიების და სხვადასხვა სახის ბირჟების შექმნისა და განვითარების სახელმწიფო საინვესტიციო პროგრამების შემუშავება, რომელიც ხელს შეუწყობს საინვესტიციო რესურსების მოზიდვას და მრავალფეროვანს გახდის ინვესტიციების განხორციელების ფორმებს; გააუმჯობესებს ინვესტიციების განაწილებისა და საინვესტიციო ობიექტების შერჩევის პროცედურას; მათი განხორციელების მულტიპლიკატორული ეფექტის მიღწევას. ახალი საფინანსო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით აუცილებელია სახელმწიფო საინვესტიციო ფონდების და სადაზღვევო კომპანიების შექმნის სამართლებრივი, ორგანიზაციული და ტექნიკური ხასიათის საკითხების გადაწყვეტის პროცესის დაჩქარება.

საკვანძო სიტყვები: ინვესტიცია, ინვესტიციების მენეჯმენტი, ჯანდაცვის ობიექტები.

შესავალი

ახალი ეკონომიკური სისტემის მშენებლობის პროცესში საქართველო ურთულესი პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური პრობლემების წინაშე აღმოჩნდა. საუბარია სრულფასოვანი რეფორმის გატარებაზე. ეკონომიკური რეფორმების მიმდინარე ეტაპი სრულიად ახლებურ მოთხოვნებს აყენებს საფინანსო და საკრედიტო სფეროების მიმართ. კერძოდ, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ქვეყანაში საინვესტიციო პროცესების სრულფასოვან განვითარებას, რომელიც საბოლოო ჯამში მიმართული იქნება ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად. განსაზღვრა იმისა, რომ ინვესტიცია სახელმწიფო ეკონომიკური ზრდის თვალსაწიერიდან წარმოადგენს არა იმდენად დანახარჯებს, რამდენადაც სამომავლო კაპიტალდაბანდებას, დაგვეხმარება უფრო ოპტიმალურად წარიმართოს საინვესტიციო პროცესი და მოძიებულ იქნას შესაბამისი ფინანსური რესურსები. ამასთან, სამომავლო გაფართოებული მოთხოვნის

ნის სიდიდე პირდაპირ არის დამოკიდებული მიმდინარე დროში საინვესტიციო დანახარჯების ეფექტიანობაზე. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ინვესტიციების ძირითადი ეტაპების კლასიფიკაცია საშუალებას იძლევა განისაზღვროს ამ პროცესის სახელმწიფო რეგულირების მიმართულებები. მეტად მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნა, რომ მიმდინარე და საპროგნოზო ეტაპებზე მაკროეკონომიკური პარამეტრების დაგეგმვა დამყარებულია ფაქტორზე – პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზრდაზე.

მოთხოვნის ზრდა ფართო მოხმარების საქონელზე წარმოშობს ჯაჭვურ რეაქციას, რაც უკავშირდება მოთხოვნის გაზრდას ამ საქონლის მწარმოებელ მანქანა-დანადგარებზე. ეს კანონზომიერება, რომელიც ამერიკელმა მეცნიერმა ჯონ კლარკმა აღმოაჩინა და რომელსაც „აქსელერაციის პრინციპი“ ეწოდა, წარმოადგენს ციკლური განვითარების უმთავრეს მამოძრავებელ ელემენტს.

მულტიპლიკატორის მასტიმულირებელი ეფექტი დამოკიდებულია მრავალ ფაქტორზე: თუ იზრდება გადასახადები, მაშინ მულტიპლიკატორის სიდიდე კლებულობს, თუ იმპორტი დიდი მოცულობით ხორციელდება, მაშინ ახალი შემოსავლების გარკვეული ნაწილი საზღვარგარეთ გაედინება და იზრდება საგადასახადო ბალანსის დეფიციტის ალბათობა.

საინვესტიციო აქსელერატორისა და მულტიპლიკატორის ეფექტი ერთობლიობაში იძლევა მულტიპლიკატორ-აქსელატორის ეფექტს, რომელიც დამუშავებულია პოლ სამუელსონისა და ჯონ ჰინკსის მიერ.

აქსელერატორ-მულტიპლიკატორის ეფექტი ასახავს ეკონომიკური სისტემის ციკლური რყევების მექანიზმს. როგორც ცნობილია, ინვესტიციების ზრდა გარკვეული მოცულობით იწვევს ეროვნული შემოსავლის გაცილებით უფრო დიდი მოცულობით ზრდას მულტიპლიკატორის ეფექტის გავლენით. გაზრდილი შემოსავალი თავის მხრივ მომავალში (გარკვეული დაყოვნებით, ვინაიდან ინვესტიციების განხორციელების შემდეგ საჭიროა გარკვეული დრო, რათა ობიექტი ამოქმედდეს სრული სიმძლავრით) გამოიწვევს საინვესტიციო ნაკადების ზრდას აქსელერატორის ეფექტის მო-

ქმედების შედეგად. ამგვარად წარმოებული ინვესტიციები წარმოადგენენ ერთობლივი მოთხოვნის შედეგს, რომელიც თავის მხრივ კვლავ ხელს შეუწყობს შემოსავლების ზრდას და ინვესტორებს ახალი კაპიტალდაბანდებისკენ უბიძგებს.

რა თქმა უნდა ყოველივე ეს არ ნიშნავს დირექტიული მმართველობის დამყარებას, თუმცა კონკურენციის უზრუნველყოფის მხრივ სახელმწიფოზე ბევრია დამოკიდებული. უნდა ითქვას, რომ უმეტეს განვითარებულ საბაზრო ეკონომიკის ქვეყნებში სახელმწიფომ თვითონ ჩამოაყალიბა საინვესტიციო სტრატეგია. გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნების გამოცდილებიდან გამომდინარე, სახელმწიფო კრედიტებს უნდა ჰქონდეთ მიზნობრივი მხარდაჭერა, რისთვისაც მიზანშეწონილია სპეციალური საინვესტიციო ინსტიტუტების შექმნა.

საინვესტიციო საქმიანობის ადგილობრივი ანუ ეროვნული რესურსები საინვესტიციო პროექტების განხორციელების საფუძველს წარმოადგენს. ამ რესურსებს შეიძლება მივაკუთვნოთ საინვესტიციო აქტივობის დაფინანსების ორი მნიშვნელოვანი წყარო: შიდა და მოზიდული წყაროები.

საინვესტიციო პროექტების შიდა წყაროებში იგულისხმება მოგება და საამორტიზაციო ანარიცხები. დაფინანსების ორივე წყაროს მოცულობა მთლიანად რეგულირდება სახელმწიფოს მიერ საგადასახადო და სააღრიცხვო პოლიტიკის მეშვეობით.

საინვესტიციო პროცესების სტიმულირება საქართველოში, უნდა დაიწყოს ადგილობრივ სამეწარმეო საქმიანობაში საამორტიზაციო ანარიცხების პოლიტიკის შეცვლით. ამორტიზაცია - ფულად ერთეულში გამოხატული ძირითადი ფონდების ცვეთა მათი სამეწარმეო გამოყენების შედეგად.

სახელმწიფოს მიერ დადგენილი საამორტიზაციო ნორმები განსაზღვრავენ მოქმედი ძირითადი ფონდების შეცვლის ინტენსივობას. თუმცა უნდა ითქვას, რომ ინფლაციის პირობებში საამორტიზაციო ანარიცხების ნორმები აზრს კარგავს, ვინაიდან ფულად ერთეულში გამოხატული ძირითადი ფონდების ღირებულება ინფლაციის პერიოდში ძლიერ უფასურდება. ამიტომ აუცილებელი ხდება ძირითადი ფონდების შეფასების კორექტირება იმ მიზნით რომ თავიდან ავიცილოთ რეალური ამორტიზაციის გაუფასურება ინფლაციის პირობებში.

საინვესტიციო პროგრამების დაფინანსების შემდეგი მნიშვნელოვანი წყაროა მოგება. მოგების ინვესტიციებად გარდასაქმნელად დიდი როლი სახელმწიფოს აქვს. მხოლოდ სახელმწიფოს მიზანმიმართულ პოლიტიკას ძალუძს სტიმული მისცეს საინვესტიციო აქტივობას და მოგების გადანაწილებას საინვესტიციო პროექტების დაფინანსებაზე.

როგორც ცნობილია, უცხოელი ინვესტორი კაპიტალურ რესურსებს აბანდებს მხოლოდ სტაბილური ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომლებიც თავის მხრივ ადგილობრივი ინვესტორის ნდობითაც ხასიათდებიან. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დანამდვილებით ითქვას, რომ როდესაც საუბარია საქართველოში უცხოური კაპიტალის მოზიდვაზე, უნდა გვახსოვდეს, რომ მისი შემოსვლა ქვეყანაში მოხდება მხოლოდ ადგილობრივი კაპიტალის რეალურად ამოქმედების პირობებში. განვითარებადი სამყაროს ქვეყნებისათვის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების განხორციელებას გარდამტეხი ცვლილებების შეტანა შეუძლია იმ უფსკრულის ამოსავსებად, რომელიც განვითარებად და განვითარებულ სამყაროს შორის არსებობს.

აქედან გამომდინარე, როდესაც საუბარია ორმაგ სარგებელზე, რომელსაც ინვესტიციების განხორციელებით ღებულობს, როგორც ინვესტორი, ასევე ქვეყანა, სადაც ეს ინვესტიციები იქნა ჩადებული, უნდა გვახსოვდეს, რომ სარგებელი, რომელსაც იღებს ინვესტორი გაცილებით დიდია, ვიდრე სარგებელი რომელსაც ღებულობს განვითარებადი ქვეყანა.

განვითარებად ქვეყნებში, სადაც არსებობდა მკაცრი შეზღუდვები უცხოური კაპიტალის მონაწილეობაზე ქვეყნის ეკონომიკაში, საინვესტიციო პოლიტიკა სრულიად შეიცვალა ეკონომიკური განვითარებისა და ზრდის პროცესში უცხოური ინვესტიციების ჩართვის მიმართულებით, რასაც თან მოჰყვა ამ ტიპის ინვესტიციების რეგულირების რეჟიმების უპრეცედენტო ლიბერალიზაცია.

თუმცა, საერთო ლიბერალიზაცია უცხოური ინვესტიციების რეგულირების საქმეში უკვე არასაკმარისია, განვითარებადი ქვეყნების საინვესტიციო სასტარტო პირობების იდენტურობის გამო. ამიტომ სახელმწიფო პოლიტიკის ინტერესებში სულ უფრო მწვავედ დგება ახალი მიდგომების შემუშავება უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად, რომელიც კონკრეტულ ქვეყანას დააძლევინებს არსებულ კონკურენციას პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ბაზარზე.

უცხოურ და ადგილობრივ ინვესტიციებს შორის რაიმე პრინციპული სხვაობა არ არსებობს, რადგანაც საინვესტიციო ნაკადების დინების ძირითადი კანონები საერთოა ამ პროცესის ყველა მონაწილისათვის, როგორც რეზიდენტებისთვის ასევე არარეზიდენტებისთვის.

უცხოური ინვესტიციები ძირითადად შეიძლება დაიყოს პირდაპირ და პორტფელურ ინვესტიციებად. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები შემოსილნი არიან გარკვეული სტაბილურობის ელფერით, ვინაიდან ისინი ხელს უწყობენ საინვესტიციო პროცესების აქტივობას, მართვისა და მარკეტინგული სრულყოფილი მეთოდების დან-

ერგვას, სოციალურ-ეკონომიკური სტაბილურობის ზრდას, თანამედროვე ტექნოლოგიების მოზიდვას, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნასა და სხვ., რისი თქმაც ნაკლებად შეიძლება პორტფელურ ინვესტიციებზე. მიუხედავად პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გარკვეული მიმზიდველობისა, მათი ეკონომიკური მნიშვნელობა შეიძლება სხვადასხვაგვარად შეფასდეს.

ყოველივე აღნიშნული საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება: პირველი, ეროვნულ ეკონომიკაში არსებულ დაგროვების ღონესა და ეროვნული ინვესტიორის აქტივობას; მეორე, უცხოური ინვესტიციების კონკურენტულ ბაზარზე ფრთხილი და ამასთანავე ნოვატორული მიდგომების გამოყენებას; მესამე, ისეთ ეკონომიკურ გარემოს, სადაც მესაკუთრეს (მისი მოქალაქეობის მიუხედავად) გააჩნია კაპიტალის დაცვისა და ზრდის გარანტიები. ხოლო რაც შეეხება უცხოური ინვესტიციების რეგულირებას მათი მოზიდვის შემდეგ, აუცილებელია ისეთი ზომიერი მიდგომების შემუშავება, რომელიც თანაბრად იქნება მისაღები, როგორც უცხოელი ინვესტიორის, ასევე ქვეყნის ინტერესებისათვის.

სახელმწიფო საინვესტიციო პოლიტიკის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკითხს ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს ფორმირება წარმოადგენს. ცნება „საინვესტიციო გარემო“ მოიცავს ყველა იმ ფაქტორს, რომლებიც მხედველობაში მიიღება ინვესტიორების მიერ კაპიტალდაბანდებათა განხორციელებამდე და რომლებიც საბოლოო ჯამში აისახება ისეთ კომპლექსურ მაჩვენებელში როგორიცაა საინვესტიციო რისკი.

ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს შესაქმნელად მეტად მნიშვნელოვანია ორმხრივი საინვესტიციო შეთანხმების რიცხვის გაზრდა. დიდი მნიშვნელობა აქვს ორმაგი დაბეგვრის თავიდან ასაცილებელ ხელშეკრულებებს, ვინაიდან უცხოური ინვესტიციებით შექმნილი საწარმო ერთი მხრივ, უკავშირდება იმ ქვეყნის საგადასახადო კანონმდებლობას, სადაც განხორციელდა ინვესტიცია, ხოლო მეორე მხრივ – იმ ქვეყნისას, რომლის რეზიდენტიცაა ინვესტორი. აღნიშნული გარემოება კი იწვევს ორმაგ დაბეგვრას იმ შემთხვევაში, თუ არ იქნა დადებული ქვეყნებს შორის შესაბამისი ხელშეკრულებები, ხოლო ორმაგი დაბეგვრა კი მეტად უარყოფით გავლენას ახდენს კაპიტალის მოძრაობაზე და შესაბამისად ინვესტიციების განხორციელებაზე.

კაპიტალის ინვესტირებასთან დაკავშირებული მმართველური გადაწყვეტილებების მომზადებისა და მიღების საკითხებს საწყის ეტაპზე განიხილავდნენ საინვესტიციო მენეჯმენტის სისტემის ერთ-ერთ განკერძოებულ მიმართულუ-

ბად, რომელიც სპეციალიზებულ დარგად ჯერ კიდევ XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე ჩამოყალიბდა. მენეჯმენტის სისტემაში მათ განიხილავდნენ საწარმოს განვითარებასთან დაკავშირებულ გრძელვადიან საფინანსო გადაწყვეტილებებად.

საინვესტიციო მენეჯმენტს, როგორც მმართველურ სისტემას ახასიათებს მართვის გარკვეული სუბიექტების არსებობაც. ჯანდაცვის მომსახურების განვითარებისა და ფორმირების პროცესში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სამკურნალო-პროფილაქტიკურ დაწესებულებათა ფინანსური ურთიერთობები. მათი რეალიზაცია ხდება განსაზღვრულ ფინანსურ გარემოში, რომლის ძირითადი სტრუქტურული ელემენტებია სახელმწიფო ბიუჯეტი, ბანკები, სავალუტო ფონდი, საპენსიო ფონდები, სადაზღვევო და სალიზინგო კომპანიები და ა.შ.

ჩამოთვლილთაგან სტრუქტურების ერთი ნაწილი აფინანსებს ჯანდაცვის ობიექტებს (მაგ., სახელმწიფო ბიუჯეტი, სავალუტო ფონდი), მეორე ნაწილი აკრედიტებს (მაგ., ბანკები, სალიზინგო კომპანიები), მესამე ნაწილიდან კი ჯანდაცვის ობიექტებს აქვს სამეურნეო ოპერაციებთან დაკავშირებული ფინანსური ურთიერთობები.

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში სამკურნალო-პროფილაქტიკური დაწესებულება ვერ იარსებებს ნასესხები (მოზიდული) სახსრების გარეშე. ნასესხები სახსრები ფულადი სახსრებია, რომელიც არ ეკუთვნის სამკურნალო დაწესებულებებს, მაგრამ დროებით იმყოფება მის განკარგულებაში.

ლიზინგი სამეწარმეო საქმიანობის დაფინანსების ერთ-ერთი ხერხია, ლიზინგი მოწოდებულია აამაღლოს სამეწარმეო საქმიანობის ეფექტიანობა სამეურნეო საქმიანობის ყველა დარგში, მათ შორის ჯანდაცვაში. ლიზინგის სუბიექტებია: ლიზინგის გამცემი, ლიზინგის მიმღები და ლიზინგის ობიექტის გამყიდველი. ლიზინგი წარმოადგენს სამეწარმეო საქმიანობის სახეს, რომელიც მიმართულია ლიზინგის გამცემის დროებით თავისუფალი (ან მოზიდული) ფინანსური სახსრების ლიზინგის ობიექტში ინვესტირებაზე. ლიზინგის ხელშეკრულებით ლიზინგის გამცემი, ანუ მოიჯარე ვალდებულია იღებს შეიძინოს საკუთრებაში გარკვეული გამყიდველისაგან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ლიზინგის ობიექტი (ქონება) და შესთავაზოს (გარკვეული გადასახდელით) ეს ქონება (ლიზინგის მიმღებს) დროებით გამოსაყენებლად, გამოსყიდვის უფლებით ან მის გარეშე.

საქმიანი სამყაროს მიერ სალიზინგო ოპერაციები განიხილება როგორც დაფინანსების ახალი და პერსპექტიული სახე. ეს ხდება არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ამით ფინანსური დახმარება გაეწევა ფირმებს რომლებიც საჭიროებენ მას,

ალბათ, კიდევ, იმიტომ, რომ ასეთი დაფინანსება ეკონომიკურ სარგებელს აძლევს მათ, კერძოდ, უნარჩუნებს ლიკვიდურობას, უფართოებს ურთიერთობას, უმტკიცებს ანგარიშსწორების საფუძველს, დაზღვევის მეშვეობით უმცირებს რისკს.

სპდ-ის საქმიანობის ფინანსური ანალიზი წარმოადგენს მათი სტაბილური და, ამასთან, მომგებიანი მუშაობის გარანტიას. ფინანსური ანალიზით ფასდება სამკურნალო-პროფილაქტიკური დაწესებულების ფინანსური სიმყარე და მიიღება ღონისძიებები გაკოტრების თავიდან ასაცილებლად.

სამედიცინო ორგანიზაციას შეუძლია გამოუშვას ფასიანი ქაღალდები, კერძოდ, ობლიგაციები და თამასუქები. ობლიგაცია - ესაა სახელმწიფოს ან იურდიული პირის (მოცემულ შემთხვევაში სამკურნალო-პროფილაქტიკური დაწესებულების) სავალ ვალდებულება. ობლიგაციის მყიდველი გამოდის, როგორც სამედიცინო საწარმოს კრედიტორი. ობლიგაციებზე ხდება პროცენტის გადახდა. ობლიგაციის ემისია საჭიროებს ფულად ხარჯებს, მაგრამ მისი გაყიდვით უფრო მეტი ფული ამოიღება. ესაა სპდ-

ის დამატებითი დაფინანსების საშუალება.

ჯანდაცვის დარგში ხელისუფლების პოლიტიკა ძირეულად ეწინააღმდეგება საქართველოს მოქალაქეთა ინტერესებს, ხელს უწყობს მოსახლეობის გადატაკებას, ლახავს ადამიანის უპირველეს - სიცოცხლის უფლებას. იმისთვის, რომ ჯანდაცვის სისტემა ჩადგეს ხალხის და არა მდიდარი ელიტების სამსახურში, საჭიროა უარი ითქვას დარგში ლიბერტარიული პოლიტიკის გავრცელებაზე. აუცილებელია გრძელვადიანი, დაბალანსებული, მეცნიერულად დასაბუთებული, საზოგადოებასთან შეთანხმებული დარგის მართვის სტრატეგიის შექმნა. სამართლიანობა, მომხმარებელზე ორიენტაცია, მოსახლეობის ფინანსური რისკებისგან დაცვა, რესურსების ეფექტიანად გამოყენება, სამედიცინო სერვისების, მედიკამენტების, ბიოლოგიური პროდუქტების და სამედიცინო მოწყობილობების უსაფრთხოების, ეფექტიანობის და ხარისხის მართვა უნდა გახდეს ჯანდაცვის ეროვნული სისტემის რეალური პრიორიტეტი და შესაბამისად, ყველა გარდაქმნა ამ ხედვას და მიდგომებს უნდა დაეფუძნოს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ასათიანი რ. საქართველოს ფინანსური კრიზისი და ტრანზიტული პროცესების მაკროეკონომიკური რეგულირება. საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის შრომები. ტ. I, თბ., საგამომცემლო ფირმა სიახლე, 2000.

2. ასლამაზაშვილი ნ. უცხოური ინვესტიციების სტრუქტურა და დინამიკა საქართველოში, „საქართველოს ეკონომიკური ტენდენციები“, ეკონომიკური პოლიტიკისა და სამართლებრივი საკითხების ქართულ-ევროპული საკონსულტაციო

ცენტრი, კვარტალური მიმოხილვა, დეკემბერი 2005.

3. ბაგრატიონი ლ., საინვესტიციო აქტივობის მახასიათებლები და მისი უზრუნველყოფის მექანიზმები. რუსულ ენაზე. ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“, №1, 2014.

4. გაბაიძე გ., გვარუცძე კ. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების როლი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში. ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“, №4, 2014.

5. გერზმავა ო. საზოგადოებრივი ჯანდაცვა და მენეჯმენტი. თბ., 2012.

MANAGEMENT OF INVESTMENTS IN HEALTHCARE SYSTEM

TAMAR DEVIDZE

assistant professor of GTU

E-mail: tamari.devidze@mail.ru

Summary

It is important to create different kind of exchanges and state development investment programs, investment funds, leasing and insurance companies in field of economy trade. To my mind it will maintain to appeal investment resources, hence it will enrich investment realization forms, improve to spread investments and investment objects selective procedure. To help to chieve their multiplicated effects and finally to formate new financial infrastructure is necessary to create state investment funds and insurance companies judicial, organisative and technical questions decisive processes acceleration.

Keywords: investment, management of investments, healthcare objects